

טרנד קדוש: איך הפכה מצוות הפרשת חלה לחביבת הדור? מבוסס על לקו"ש יח/183

טרנד הוא העדפה שפורצת לחיינו ומשתלטת על התודעה. בשבועות האחרונים זה ממתק הרולאפס, שאם לא מילאת אותו בגלידה מסטיק, לא טעמת כלום בחייך. לפני שנה הייתה זו גלידת קראנץ פיסטוק, שכדי להשיג אותה היה עליך להגיע לשוק השחור. הטרנד שלפניה נשכח מזיכרוני...

זה לעומת זה עשה אלוקים, וגם הנפש האלוקית מפעילה טרנדים. פתאום הלב היהודי משתוקק למצווה מסוימת, החומות נפרצות לקדושה והמחסומים נופלים. התופעה הרוחנית של דורנו היא מצוות הפרשת חלה. כל רבנית ושליחה יודעת שכבר לא צריכים אומן וסדנת תכשיטנות באלפי שקלים כדי להרים ערב נשים. די לכתוב "ערב הפרשת חלה" ונשים מכל קצות הקשת יתכנסו ללוש עיסה ביחד, לברך על הפרשת חלה ולקבל החלטות טובות שישנו את חייהן.

הדבר היותר מדהים הוא, פתיחת שערי השמים בזכות המצווה. הרבנית לימור לוי, מנשות חב"ד בעכו, שמפעילה ערבי הפרשות חלה בכל הארץ, שיתפה אותי בסיפורי ישועות שאירעו עמה, כולל שמות ודפי פייסבוק בהם הגיבורות (שחלקן אינן שומרות מצוות) מספרות את סיפוריהן. הנה אחד המיוחדים ביניהם: *יולדת מעכו, שבועיים אחרי הלידה, חלתה בקורונה קשה. היא הייתה מורדמת, מונשמת ומחוברת לאקמו במשך 5 שבועות. אימה השבורה התייעצה עם הרבנית לוי שמכירה אותה מהעיר והיא הציעה לארגן ערב הפרשת חלה גדול לרפואתה.*

הגיעו עשרות נשים, הן התפללו, ביקשו וזעקו לרחמי שמים. תוך כדי שדודה שלה לשה את הבצק ומברכת וכולן עונות אמן, הגיעה הודעה שהיולדת החלה להתעורר. שבוע אחר כך, הרבנית לוי מקבלת טלפון. זאת הייתה היולדת בעצמה שהועברה לבית לוינשטיין לשיקום. "אני לא מכירה אותך, אבל רציתי להודות לך, כי ברגע שהתעוררתי, הרגשתי את התפילות שלך". חודש אחר כך הן התאספו שוב בבית הכנסת, הפעם לשם סעודת הודיה. האישה הנרגשת סיפרה כי הרופאים אמרו לה, שהיא אחת מחמש נשים בכל הארץ שניצלו ממצב דומה.

אכן כשפותחים את ספרי הנביאים וחז"ל, מגלים דברים יוצאים מהרגיל. למרות שמדובר לכאורה במצווה 'רגילה' שאין בה אתגר מיוחד. אפשר לקיים אותה בבית, כל יום, אין בה יגיעה כמו כיבוד הורים או הוצאת כספים כמו מעשרות, בכל זאת נאמרו בה סגולות נפלאות ויסודות אמוניים.

מצוות הפרשה חלה מובאת בסוף פרשתנו, שלח¹:

1. במדבר טו: דבר אל בני ישראל... בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה': ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה, כתרומת גרן כן תרימו אתה.

התורה מדגישה שלוש פעמים שמדובר ב"תרומה כתרומת גרן" והכוונה היא שזו אחת מעשרים וארבע מתנות כהונה. הכוהנים, ששירתו אותנו בבית המקדש, לא עבדו ולא קיבלו משכורת, לכן אנו מצווים לחלוק עמהם את כל מה שיש לנו: לפדות מהם את הילד הראשון, להעניק להם בשר מבשר הקורבנות, להפריש פירות תרומה מפרי האדמה, צמר מראשית הגז, וחלה מעיסת הבצק.

כיום, כשאנו בגלות והכוהנים טמאים טמאי מת, אסור להם לאכול את עיסת החלה שהיא קדושה, לכן הפרשת החלה היא רק לזכר המצווה המקורית. כאשר לשים עיסה מכובדת (למנהגנו, מקילו ו-250 גרם עד קילו ו-660 גרם בלי ברכה, ומעל המידה הזו עם ברכה) – חותכים ממנה חתיכה (למנהגנו, כזית) ושורפים אותה באש או עוטפים בצורה מכובדת ומניחים באשפה.

¹ **הארה חביבה:** הפרשה הקשה שלנו מתחילה עם **שבח לנשות ישראל:** "שלח לך אנשים" ורש"י מפרש "לדעתך!". מבאר הכלי יקר: "לפי שהאנשים היו שונאים הארץ ואמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' ואילו הנשים חיבבו הארץ ואמרו [בנות צלפחד] 'תנה לנו אחזה', לכן אמר הקב"ה: לפי דעתי שאני רואה בעתיד, היה יותר טוב לשלוח **נשים המחבבות הארץ** כי לא יספרו בגנותה, אבל אתה שסבור שכשרים הם והארץ חביבה עליהם - תשלח אנשים. וזהו 'שלח לך - לדעתך - אנשים', אבל לדעתי היה טוב לשלוח **נשים**".
יוצא שכל פרשתנו היא רמז לגדולת הנשים, ובסופה מובאת פרשת חלה, שהיא משלוש מצוות האישה.

הפרשת חלה היא אחת משלוש המצוות שהוטלו על האישה: "חלה, נדה, והדלקת הנר". שכן זו מצווה שמתקיימת במטבח, הטריטוריה של האישה. וגם כתיקון לחטא עץ הדעת, שקלקלה "חלתו של עולם", את האדם הראשון שגובש מעפר ומים, כמו חלה והיה עיקרו של עולם.

עד כאן נדמה שמדובר במצווה שאין בה עומק מפתיע. אולם משום מה נאמרו בה סגולות חריגות בכל תחומי החיים. ראשית, ברכת העיסה והפרנסה:

יחזקאל מד, ל: וראשית ערסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך.

הפרשת חלה היא "ברכת הבית", היא מעצימה את השפע האלוקי בבית. שמעתי פעם רעיון יפה שעצם המילה "ברכה", פירושה הכפלת השפע. שורש המילה הוא האותיות "ברך", שהן אותיות כפולות בכל המעגלים העשרוניים: שתיים, עשרים ומאתיים. הרעיון הוא שכשיש ברכה, הפוטנציאל מוכפל ומאה שקל קונה כמו מאתיים. מוצאים מבצע טוב וקונים במאה סחורה ששווה מאתיים. מנגד, בהיעדר הברכה חלילה, מאה שווה כמו חמישים וקונים בכפל מחיר מה ששווה חצי ממנו.

בענייננו, הכוונה בראש ובראשונה לברכה **בעיסה עצמה**, העיסה גדלה ותופחת מעבר לגודל הטבעי שלה. הדברים התרחשו בשני מקומות:

רש"י בראשית כד, טז: כל זמן שהייתה שרה קיימת, היה נר דולק באהל מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו – גור אריה שם: כנגד ג' מצות [האישה]: ברכה מצויה נגד הפרשת חלה, ונר דולק נגד הדלקת הנר, וענן קשור על האהל כי הטהרה מן הנדות מביא לידי רוח הקודש.

האירוע השני התרחש אצל אליהו הנביא. במשך שלוש שנים לא ירדה טיפת גשם בארץ ישראל והרעב היכה. אליהו עצמו נחלש וה' הורה לו ללכת לעיר צרפת בצידון ושם מצא אישה והתחנן אליה לקבל לחם. היא התנצלה שנתרה לה כף קמח אחרונה ואחריה היא ובנה ימותו ברעב. אליהו הורה לה להכין עבורו עוגה קטנה ואחר כך כד הקמח לא יכלה לעולם.

מלכים א יז: ויקרא אליה ויאמר לקחי נא לי פת לחם בידך: ותאמר חי ה' אלוקיך אם יש לי מעוג [פרוסת עוגה] כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בצפחת ... ואכלנוהו ומתנו: ויאמר אליה אליהו, אל תיראי ... עשי לי משם עגה קטנה בראשנה והוצאת לי, ולך ולבנך תעשי באחרונה: כי כה אמר ה' אלוקי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני האדמה – רד"ק: ומה שאמר 'בראשונה והוצאת לי' – כי רעב היה, כי לא אכל באותו הדרך. ויש דרש: לפי שהיה כהן, שתוציא לו מן העיסה חלה תחילה [ותשרה הברכה].

כמובן, זה די מוזר שאליהו דורש לקבל "בראשונה" את העוגה ואחר כך היא ובנה יאכלו ממנה. זאת הנהגה לא מנומסת... אומר הרד"ק רעיון גדול: זה היה **סוד הסגולה**. אליהו מגלה לה את הסוד. להפוך את המזל ולהביא שפע לעיסה: אליהו הוא כהן ולכן תפריש חלה לכהן ותביא ברכה אל ביתה.

מעבר לכך, ברכת העיסה היא משל **לברכת הפרנסה בכלל** והפרשת חלה היא סגולה לשפע גשמי. כך אפשר ללמוד ממקור שלילי המדבר על ביטול המצווה והרי מרובה מידה טובה ממידת פורענות.

משנה אבות ה, ח: מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין – רעב של בצורת באה ומקצתם רעבים ומקצתם שבעים... גמרו שלא לעשר – רעב של מהומה [מלחמה] ושל בצורת באה. ושלא ליטול את החלה - רעב של כליה באה – פירוש הרמב"ם: שלא ימטיר כלל וייבשו הנהרות והאגמים.

הדבר המעניין הוא שסגולת החלה **חמורה מהמצוות שדומות לה, כהפרשת תרומות ומעשרות** הידועות בסגולות הברכה שלהן. הדבר בא לידי ביטוי בהלכה למעשה ממש:

רמב"ם ביכורים ה, ז: מפרישין חלה בחוץ לארץ מדברי סופרים, כדי שלא תשכח תורת חלה מישראל.

למרות שמודגש בפרשתנו (כנ"ל) כי מצוות חלה היא מהמצוות התלויות בארץ, ולכן לא הייתה צריכה לנהוג בחוץ לארץ, כמו תרומות ומעשרות ושמיטה שאינן נהוגות בחוץ לארץ. בכל זאת חלה יצאה מן

הכלל וגזרו עליה בכל מקום, וזאת כדי שלא תישכח תורת חלה מישראל. הדבר מפליא לאור העובדה שלא גזרו כן בתרומות ומעשרות ומוכח שמדובר במצווה חמורה וגדולה יותר.²

עוד אומרת המשנה (שבת ב,ו): "על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, שאינן זהירות בנדה, חלה והדלקת הנר". ומכאן מרובה מידה טובה, שהזהירות בשלוש מצוות האישה, מביאה לברכת זרעא חייא וקיימא ונחת מהילדים.

וכל זה מעלה את השאלה המתבקשת: מה סודה של הפרשת החלה?

פרשתנו רומזת לרעיון מהדהד שמרים את המצווה לגבהים, ובהקדים: כל אחד שואל, איך הגיעה מצוות הפרשת חלה לפרשתנו? מדוע מצווה השייכת למתנות כהונה, באה לאחר הפרשה הקשה של המרגלים? מדוע אינה מובאת בפרשה הבאה, אחרי מחלוקת קורח, בה מובאות רוב מתנות כהונה, וזאת כחיוזק למעמד אהרן שהוחלש על ידי קרח?

השאלה גדולה יותר, כשמביטים במצווה הבאה **אחריה**: אחרי חטא ועונש המרגלים, באות מצוות הבאת יין לניסוך המזבח והפרשת חלה, ואחריה דיני שגגת ציבור וסנהדרין בחטא עבודה זרה. והתמיהה עצומה: למה הפרשת חלה מובאת בין המרגלים לעבודה זרה? ולמה שגגת עבודה זרה מובאת כאן ולא עם כל דיני השגגות בספר ויקרא?

רש"י כותב כי נסכים וחלה באים אחרי המרגלים, כעידוד לישראל שלמרות שהם עתידים למות במדבר, בניהם עתידים להגיע לארץ ישראל ולקיים המצוות הללו. ולגבי שגגת עבודה זרה שבאה אחרי חלה, אומר המדרש דברים מדהימים:

2. פרשתנו טו, כב: וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה [ואיך יתכן לשגות בכל המצוות בתורה?] - רש"י: בעבודה זרה הכתוב מדבר... שהיא שקולה ככל המצוות בתורה. ויקרא רבה טו,ו: למה נסמכה פרשת חלה לפרשת עבודה זרה? לומר לך שכל המקיים מצוות חלה, כאילו ביטל עבודה זרה וכל המבטל מצוות חלה – כאילו קיים עבודה זרה.

מדהים. הפרשת חלה היא ביטול עבודה זרה. יותר משבת, יום כיפור ותרומות ומעשרות, בעוד שמי שלא מפריש חלה – כופר בכל. וכל אחד נדהם: במה מדובר? אישה שלשה 1.660 גרם והפרישה כזית היא כופרת בעבודה זרה?! ואם התעצלה להפריש, היא מודה בעבודה זרה!?

הרבי מליובאוויטש מפתח נקודה מרהיבה שמגלה את סוד המצווה.

ב. מילה אחת מספרת את הסיפור: "**ראשית** עריסותיכם". העובדה שאנו רצים לתת לקב"ה את החלק הראשון בעיסה היא פרץ אמונה יוצאת מהרגיל. כי את החלק הראשון מעניקים **לבעל הבית, להוגה היצירה ויוצרה**. החלק הראשון נושא את כל פלא היצירה, הכאב, העמל, הציפייה והרעיונות שהושקע בה ולכן את הראשון מגישים בהערכה לאדריכל הניצחון. והנה בא יהודי ולפני שהוא חוטף חתיכה ובוולע ברעבתנות – הוא יוצר ומקדים להעניק לה'.

זה פלא. גם גוי מסוגל להאמין שיש השגחה פרטית והקב"ה מכוון את דרכינו, אבל למה הרווחתי את מה שהרווחתי כעת? מה גרם לי להוציא עיסה מוכנה מהתנור? גוי יאמר כי עבדתי קשה והתאמצתי. ואולם יהודי נותן את החלק **הראשון** לקב"ה ובכך מצהיר: **רבש"ע, זה שלך**. אנחנו לא עשינו כלום והכול בזכותך. נכון שזרענו והצמחנו וקצרנו וטחנו וערבבנו קמח ומים ויצרנו עיסה, אבל הכול דרך לממש את הברכה ולולי ההחלטה האלוקית - לא היה קורה.

יהודי מאמין **שעבודה לא מפרנסת ותוספת עבודה לא מביאה תוספת פרנסה**, אלא הפרנסה מהשמיים וההשתדלות היא הכלי לממש את הברכה בדרכי הטבע.

² תוספות (קידושין לו,ב) מסביר שחלה דומה לחובת הגוף ולא לחובת הארץ. שהרי היא חובה גם על אדם שאין לו קרקע ונובעת מעצם עשיית העיסה, ולכן גזרו בה גם בחו"ל. משא"כ תרומות ומעשרות שהן בולטות כחובת קרקע ולכן השאירו אותן רק בארץ ישראל.

ספר החינוך מצוה יח: משרשי מצוה זו, שרצה ה' יתברך לזכותנו לעשות מצוה בראשית פרינו, למען דעת כי הכל שלו ואין לו לאדם דבר בעולם רק מה שיחלוק לנו ה' יתברך בחסדיו. ויבין זה בראותו כי אחר שיגע האדם כמה יגיעות וטרח כמה טרחים בעולמו והגיע לזמן שעשה פרי וחביב עליו ראשית פריו כבבת עינו, מיד נותנו לקב"ה ומתרוקן רשותו ממנו ומכניסו לרשות בוראו.

נעמיק בדברים: מהו הטבע? הטבע הוא **ניסים שהתרגלנו אליהם**. ניסים שמתמשכים הרבה זמן ולכן התרגלנו שזה ככה עובד. אבל אם נחשוב רגע, איזה היגיון יש בטבע? לוקחים גרעין בגודל 2 סנטימטר, זורקים אותו לאדמה, הוא נרקב לחלוטין, אבל מעורר את כח הצומח באדמה ומרים עץ אדיר שמוציא רבבות פירות. אחר כך הקמח שמתערבב עם המים יוצר עיסה, והתנור שמחובר לחשמל אופה את הלחם. כל אלו ניסים שחקק הקב"ה בעולמו שלמדנו להתרגל אליהם. אבל מי היה יכול לחשוב עליהם מראש?

נחזור אחורה ונחשוב עד כמה זה פלא: חלף חודש מיציאת מצרים ונגמר האוכל. משה קם וסיפר סיפור: החל ממחר יפול מן השמים ויזין את העם. אפשר לתאר שכולם הביטו בו בחוסר אמון: לחם מהשמים?! בלי חרישה ובלי קצירה?! איך זה בדיוק יקרה? ואולם התרחש נס ובמשך ארבעים שנה רצופות ירד מדי בוקר לחם מהשמים. הם אפילו היו מברכים עליו "המוציא לחם מן השמים".

בינתיים נולד דור חדש במדבר שהכיר רק את צורת ההזנה הזו. תמו ארבעים השנים במדבר ויהושע הכין את העם לכך שהכל הולך להשתנות. הלחם לא יפול מהשמים ותמורת זאת, יהיה עליהם לזרוע גרעין בגודל שני סנטימטר לאדמה, הוא יירקב ויצמיח שדה של חיטה. אפשר לתאר שכולם הביטו בו בהלם: איך גרעין זעיר ונרקב יצמיח שדה? מילא לחם מהשמים – הגיוני... אבל גרעין יצמיח חיטה!?

והאמת היא שהשאלה אמורה להמשיך ולהישאל: איך זה קורה? אין זאת אלא שהקב"ה החליט שככה זה יקרה ולכן העובדה שדברים עובדים – שייכת לו וההודאה מגיעה לו. מעבר לכך, בספרי חסידות מוסבר כי הקב"ה מחדש את העולם בכל רגע, ולכן העובדה שהטבע ממשיך ועובד ופועל בהתאם לכללים, היא החלטה **עכשיו** שזה יקרה ולא לפני 5883 שנה – וההודאה מגיעה שבעתיים.

יתירה מכך: הטבע הוא הרי כיסוי על השגחה פרטית מופלאה. כל חקלאי יודע לספר על רצף פגישות, אירועים, סידורים ודברים שהסתדרו כדי שהתפוקה תגיע לאן שהגיע, כך שברור שברכת ה' תעשיר³.

הנה סיפור מופלא על סלסלה ראשונה שסוגרה למעונו של הכהן, כאות לברכה אלוקית ניסית. שמעתי את הסיפור מבעל המעשה עצמו, אדם שאינו חובש כיפה לע"ע: **חומי קדוש הוא מגדל פירות מוכר מיסוד המעלה ואחד המשווקים הראשיים של פירות השמיטה בהכשר הרב לנדא**.

שנת השמיטה תשס"א, 2001, לפני שלוש שמיטות: אחרי פסח מתחילה עונת הפריחה של הפירות הנשירים, תפוחים, אפרסקים, משמשים, שזיפים ונקטרינות, וכעת מבצעים את מלאכת "דילול הפרי". כאשר ישנה צמיחת פירות רבים, מתקשה העץ לסחוב אותם והדבר מסב נזק לעץ עצמו וגורם

³ ילד עשיר ומפונק גרם לאביו עגמת נפש. הוא היה ישן עד הצהריים ומבלה עד לפנות בוקר. אביו הוכיח אותו תכופות, עד שנמאס לילד. הוא החליט לעזוב את הבית ולהוכיח לאבא שהוא מסוגל להתעשר בלעדיו. במשך שבועיים ישן על ספסל ברחוב, עד שאחד מתושבי העיר ריחם עליו והציע לו עבודה בגינה שלו ובתמורה יוכל לישון ולאכול אצלו. אחרי שמצא מקום לאכול ולישון, הלך לחפש עבודה מסודרת ומצא עבודה כעוזר קונדיטור במאפייה קטנה. בהדרגה למד את המקצוע ולאחר שנה החליט לממש את החלום ולפתוח מאפייה משלו. אולם המיקום היה גרוע והוא סבל מהפסדים. הוא עמד להישבר, עד שיום אחד נכנס איש עסקים והתלהב מהמאפים. הוא הציע לחתום שותפות אתו ולשכור עבורו חנות בקניון. עד מהרה הגיעה ההצלחה ובתוך חצי שנה נפתחו חמישה סניפים בבעלות משותפת שלהם. כעת הרגיש בטוח לשתף את אביו בקורות חייו. הוא נטל נייר וכתב: "אבא, בוויכוח בינינו אני ניצחתי. שלוש שנים אחרי שעזבתי את הבית, הפכתי להיות איש מצליח בלי עזרה ממך". חלפו כמה ימים והוא קיבל מעטפה חוזרת מאביו. "בני היקר, אני גאה ושמח בהצלחתך, אבל אני חש כי תהיה זאת טעות להמשיך להסתיר ממך את האמת. ובכן, האם שאלת את עצמך מי היה הנדיב שהכניס לביתו הומלס שישי על ספסל? מה פתאום קונדיטור וותיק קיבל אותך כעוזר למרות חוסר הניסיון? ואיך איש עסקים זר נתן בכך אמון והקים אתך שותפות?! התשובה תפתיע אותך: אני שלחתי את הראשון לאסוף אותך לביתו ושילמתי את השכירות על המיטה שקיבלת. אני שילמתי את שכר עבודתך בקונדיטוריה, וגם הכסף שהושקע בשותפות שלכם יצא מחשבון הבנק שלי. ועכשיו אני באמת גאה בהצלחה ובחריצות שלך. באהבה, אבא".

לגדילת פירות קטנים. הפתרון הוא "דילול הפרי": החקלאי מסיר חלק מהפריים המקדימים את הפירות או בשלב מאוחר יותר, קוטף מהפירות עצמם.

בשנת השמיטה מותר לעשות את דילול הפרי רק בשלב הפריחה הראשוני, לפני שיצאו הפירות עצמם. אבל מרגע שהתחילה החנטה ויוצאים פירות, אסור להשיר אותם מהעץ. לגודל האתגר, מדובר על ימים ספורים בלבד, בהם מתרחשת הפריחה לפני חנטת הפרי.

באותה שנה, מאות הדונמים של חומי קדוש הניבו סחורה רבה והוא לא הספיק להשתלט על מלאכת הדילול. הוא עבר רק על חלק מהעצים, אבל אלפי עצים נותרו עם ריבוי הפרי עליהם. הדבר היה עתיד להסב נזק עצום והוא התחנן בפני הרב לנדא, לסמוך על דעות מקלות המתירות להמשיך את הדילול גם בשלב החנטה של הפירות עצמם. "לא יהיו השנה שזיפים בבני ברק", אמר בעגמת נפש קודרת. אבל הרב לנדא נקט בגישה מחמירה שאינה מאפשרת זאת ולא נותרה לו ברירה חוץ מלהשתתף בצערן של נחום קדוש ולברך אותו שזכות השמיטה תשמור עליו.

כמעט מדי שנה, ישנם כמה ימים של רוחות בתחילת הקיץ, רוחות שמסייעות להליך הדילול, אבל הן מופיעות בתחילת חודש אייר. "אחרי עשרות שנים של ניסיון בחקלאות שלי ושל אבי", אומר נחום, "אני מעיד כי ימי הרוחות לא מגיעים יותר מאוחר. אבל באותה שנה התרחשה תופעת טבע: בסוף חודש אייר התפשט מזג אוויר משונה מאוד, במהלכו קדרו השמים ובתל אביב ירדו עשרות מילימטר של גשם. רוחות עזות נשבו במשך יומיים וביצעו דילול מקצועי במטעיו של נחום קדוש.

אמנם רוחות הטובה בשדהו, היו רוחות רעה במטעים אחרים. כיון שבוצע בהם כבר דילול ידני, הרוחות החזקות פגעו בפירות האחרונים שנותרו והמעיטו אותם משמעותית. חומי עמד מול המטעים ובכה, דמעות של הודיה לבורא עולם שנכנס לשותפות במטעיו. השזיפים שצמחו באותה שנה היו ענקיים, מאיכות הדילול המוצלח, וסלסלה ראשונה שוגרה למעונו של הרב לנדא...

עד כאן הגישה האמונית. מנגד, התפיסה של עבודה זרה סוברת הפוך: הרעיון הבסיסי של עבודה זרה הוא שלאילי הטבע יש בחירה משלהם כמה לתת ולהשפיע לנו. הרמב"ם מסביר באריכות בתחילת הלכות עבודה זרה, כי עבודת כוכבים בבסיסה אינה כופרת במציאות האלוקות, הם רק סבורים שהאלוקים פרש לענייניו החשובים והשאיר את מלאכת ניהול העולם בידי כוחות שונים בטבע כמו השמש והירח, והכוחות הללו נושאים בחירה כמה להשפיע ואיך להשפיע.

בדקות, עבודה זרה היא גם המחשבה שהרופא, העורך דין והכסף יכולים להושיע. כל אחד חי עם תסריט בראש, לפיו המערכת הטבעית עומדת כקופסה אוטומטית שפועלת מכוח היכולות של עצמה. וכאן מגיע המענה העצום של הפרשת חלה: נותנים לקב"ה את החלק הראשון ובכך מבטלים לחלוטין מחשבת עבודה זרה. זאת אמירה הכול שלך ושום דבר לא היה מתרחש לולי הגזירה מלמעלה.

בהערה⁴ הובאה הרחבה מעשירה.

⁴ כך דורשת הגמרא בשבת את הפסוק "והיה אמונת עתיך חוסן ישועות", כרמז לשש סדרי משנה והמילה "אמונת" מכוונת לסדר זרעים. מפרש תוספות בשם הירושלמי: "מאמין בחי העולמים וזורע". הקושיה ידועה: איזו אמונה באה לידי ביטוי בכך שזורע? הרי גם גוי זורע? ההסבר עמוק (לקו"ש א/216 ובכ"מ): הזריעה של היהודי שונה לחלוטין מאשר אצל אחר. הוא אינו סומך על האדמה. הוא אינו חושב שהאדמה היא זו שמצמיחה, אלא רואה בה צינור לבצע את שליחות ההשגחה העליונה. האמונה מתבטאת במקום דומה נוסף: לאחר אכילת הלחם, מברכים ברכת המזון כהודאה לקב"ה, והברכה הראשונה היא "הזן את הכל". כאן עולה תמיהה: ברכה זו תוקנה על ידי משה רבנו כהודאה על נס המן. יהודים לא עשו דבר בעצמם, לא חרשו את השדה ולא טחנו את הלחם. הם קמו בשעת בוקר ומצאו מנה מוכנה של לחם ממתינה להם. ובפרץ של הודאה תיקן משה ברכה לה' הזן את הכל. אבל איך שייך לברך על לחם שהושג בזעת כפיים, בשפך דמים שסחטו את כל כוחותיו? האם הזן את הכל או האדם עצמו שרתם כוחותיו להכין לחם?! אולם זאת גופא תקנת חז"ל: לחקוק במוחנו שדבר מהותי לא השתנה. אמנם הלחם הושג בעמל כפיים, אבל העמל היה רק צינור להמשיך את ההשקעה של השותף מלמעלה. לקו"ש טז/178: "הלחם שיוצא מן הארץ הוא לאמיתו של דבר, לבוש למזון שהוא לחם מהשמים. ולכן נוסח הברכה על האכילה והשביעה הטבעית שלו הוא אותו נוסח שנקבע על הלחם שירד מהשמים". בכך מבוארת שם נקודה נפלאה: בלקיטת המן נדרשה שותפות מסוימת מצד האדם. ואף שרוב המלאכה נחסכה, בכל זאת נדרשה שותפות: הצדיקים מצאו את הלחם על פתח ביתם ונדרשו להכניס אותו פנימה ואילו

ליקוטי שיחות יח/183: באה ההוראה ממצוות חלה: 'ראשית עריסותיכם תרימו תרומה לה' – עוד לפני שהיהודי טועם מהעיסה, הוא מכיר ומוכיח במעשה שה'ראשית' – כל ההתחלה של העיסה (וכלל הצטרכויותיו) – הם תרומה לה: הם לא חידוש כתוצאה מהעבודה הטבעית שלו, אלא 'הוא הנותן לך כוח לעשות חיל' ו'ברכת ה' היא תעשיר'. יתירה מכך: היות שהקב"ה מחדש את הטבע מאין ליש בכל רגע תמיד, 'המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית', יוצא שכל הפעולות הטבעיות הן אינן מצד עצמן מציאות כלל, וכל מציאות נובעת מכך שהקב"ה מהווה ומחיה ומקיים אותן.

מנגד, חטא עבודה זרה הוא בכך, שמחשיבים את הכוכבים והמזלות (כולל כוחות הטבע), כאילו יש להם שליטה והשפעה עצמית, כתוצאה מכוחות שהעניק להם הקב"ה. אבל האמת היא שהם אינם אלא בגדר 'כגרזן ביד החוצב', שאין לו שום כוח משל עצמו ולא בחירה כיצד לייצר את ההשפעה. ולכן כשיהודי מפריש חלה ומכיר שהפרנסה באה מהקב"ה – הוא מבטל כל מחשבת עבודה זרה.

קעת נוכל להבין שלוש נקודות נפלאות ביסוד מצוות הפרשת חלה (השתיים הראשונות ליקטתי מספרים שונים והשלישית מובאת בשיחה): א. הרצח הראשון בהיסטוריה, התרחש בשל סיפור מוזר. הבל הביא מבכורות צאנו ואילו קין שהיה איש אדמה הביא מפירות שדהו, אבל לא מהפירות הראשונים. הקב"ה קיבל את הקרבן של הבל ודחה את הקרבן של קין.

וכל אחד תמה: א. מה הייתה המחלוקת בין קין והבל? אם קין הביא פירות, מה היה אכפת לו להביא מהראשונים? ב. למה קין גרם לקפידה כזו למעלה, עד שמנחת הבל התקבלה ושלו לא?

אלא זה גרעין שלוכד את עצם השקפת העובד: הבל נתן לקב"ה את הראשון, ובכך ביטא את אמונתו שהכל שלו. לעומת זאת, מנגד, קין טען שבהחלט מגיעה לקב"ה תודה, אבל לא התודה הראשונה. קודם כל הוא עבד בעצמו ויגע וטרח קשות בהצמחת השדה ואילו הקב"ה השגיח מעל ונתן דחיפה נוספת. ולדברנו לעיל, זה חטא של עבודה זרה בדקות.

ב. המדרש אומר דברים מופלאים:

בראשית רבה א,ד: 'בראשית ברא אלוקים' - בזכות ג' דברים [שנאמר בהם 'ראשית'] נברא העולם: אין 'ראשית' אלא הפרשת חלה, שנאמר 'ראשית עריסותיכם', ואין 'ראשית' אלא מעשרות, שנאמר 'ראשית דגנך' ואין 'ראשית' אלא בכורים, שנאמר 'ראשית בכורי אדמתך'.

כאן נשים לב שהחלה מובאת ראשונה במדרש, כעיקר ה'ראשית' שבשבילה נברא העולם. אבל למה חלה גדולה יותר ממעשרות וביכורים? במיוחד שבפסוקים שמצטט המדרש עצמו, הפסוק של הביכורים – ראשית ביכורי אדמתך – מוקדם בתורה ומובא כבר בפרשת משפטים?

אומר רבי צדוק הכהן מלובלין נקודה פשוטה שחודרת לב:

ליקוטי אמרים לרבי צדוק הכהן מלובלין אות ג: תרומה היא מן התבואה שהוא מעשה שמים... והכל יודעים שאין בכח האדם להצמיח התבואה. אבל במעשה אדם לטחון החיטה ולעשות עיסה ולאפות – בזה רבותא כשמכיר שגם בזה הוא הנותן לך כח לעשות חיל וזהו הפרשת החלה.

תרומות ומעשרות מופרשות בשדה, כשעוד נמצאים בטריטוריה אלוקית. כל אחד יודע שהשדה היא שטח שמים שתלוי בברכות עליונות. יכול החקלאי לעשות את כל ההכנות, אבל חלילה שנת בצורת או חמסין פתאומי באביב ישחיתו את המטע (כמו בסיפור לעיל). לעומת זאת, את החלה מפרישים

הבינונים והרשעים הביאוהו ממרחק. עוד נאמר: "צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים". היינו שהבינונים קיבלו עיסה לאפייה ואילו הרשעים נדרשו לטחון את החיטים.

והדברים תמוהים: אם הלחם הגיע כבר לפתח ביתם של הצדיקים, למה לא ימתין פרוס על השולחן? וקל וחומר לא ברור לגבי הבינונים והרשעים, מדוע נדרשו לטחון פעילה ממש? הרעיון כביר: רצה הקב"ה לדמות את המן ההוא אלחם שלנו, ולכן ציווה לעשות בו מעט שותפות, כדי לקבוע יסוד גדול לגבי העתיד: **השותפות לא משנה את המהות וברור שהלחם ירד מלמעלה.**

שם: "ולכן הלחם מן השמים ירד באופן כזה שנדרשה שותפות כלשהי מצד האדם, כדברי הגמרא 'צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים', כדי ללמד שגם היכן שנדרשת עבודת האדם, היה נרגש שההשפעה אינה תלויה כלל באדם, אלא היא לחלוטין לחם מן השמים. ובכך ניתן הכוח שגם בהגיעם לארץ נושבת, יהיה מונח אצל היהודי, שהלחם מן הארץ הוא במהותו לחם מהשמים".

בבית, אחרי סדרת מלאכות פשוטות. וכשעקרת הבית מצהירה שאפילו לישת קמח ומים היא ברכה מלמעלה – אין ביטוי ראשית גדול מזה. וזהו "בראשית ברא אלוקים": בשביל זה נברא העולם.

ג. בכך מבאר הרבי (לקו"ש שם) נקודה מעניינת: למרות שמהתורה אין שיעור להפרשת חלה, אבל חכמים קבעו שיעור (אלא שאינו נוהג היום, בגלל שהכוהנים טמאים כנ"ל): בעלהבוסטע מפרישה אחד מעשרים וארבע מהעיסה – כארבעה אחוז, ואילו נחתום (אופה מסחרי) מפריש חצי מזה, אחד מארבעים ושמונה מהעיסה – כשני אחוז.

בפשטות, סיבת ההבדל הוא, שהאופה מייצר עיסות גדולות ולכן השני אחוז שלו הם הרבה יותר מהארבעה אחוז של בעלת הבית. אבל הרבי מפרש את הדברים בעומק חסידי מרהיב:

סוחר רואה כל רגע השגחה פרטית. הוא משחק במגרש כל כך גדול ממנו, שהוא כל רגע נוכח שברכת ה' היא תעשירי. לכן מספיקה לו תזכורת קטנה שהכל שייך לקב"ה. בעלת הבית, לעומת זאת, חיה חיים שקטים ונטולי סערות, עד שעלולה לטעות שהיא לשה את הקמח ומפעילה את התנור בעצמה. ולכן התזכורת הנתבעת ממנה גדולה יותר.

המסקנה המעשית מהשיעור מתבקשת מאליה:

היום יום: ביגיעה הגדולה ביותר, אי אפשר להרוויח סענט אחד יותר מאשר קבע הקב"ה - שכך וכך ירוויח פלוני. צריך לעשות כל שנחוץ, אך יש לזכור שכל העבודה אינה אלא "טפל", ברכת השם יתברך היא ה"עיקר", אותה מרוויחים כשמתנהגים כראוי ליהודי: תפלה בציבור, שמירת שבת בהידור, כשרות בהשגחה גדולה, חינוך הבנים אצל מלמדים יראי-שמים.

כשם שפתיחת ברז לא מביאה מים, וקניית ארנק לא מבטיחה כסף, אלא הברז הוא רק צינור למשוך מים מהמוביל הארצי, כך עבודה כשלעצמה לא מבטיחה רווח. נדרש לקיים מצוות ה' ולחבר את כל העבודה למקור הראשי של השפע ולזכות בשפע רוחני וגשמי ממקור הברכה.

מספרים על יהודי שמהיר בתפילתו, ועוד קודם שהסתיימה התפילה יצא מבית הכנסת בחפזה. אמר לו פיקח אחד: מניין לך שהפרנסה לפניך? אולי היא מאחוריך ובמרוצתך אתה בורח ממנה.... נעשה את ההשתדלות הנכונה ונזכה לברכת ה' בכל, עד ברכת הגאולה השלמה בקרוב ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**